

იპოვე შენში ადამი

ანდრია ჩუპრასოვი, პორტალის ავტორი

ძნელია, ათონის შესახებ ისეთი ვიდეომიმედევრობა გადაიღო, გამოცდილ მაცრებელს რომ გააკვირვებს. გამოუცდელი კი ამით არც დაინტერესდება. ვისაც წმინდა მთის ისტორია აინტერესებთ და იქ არაერთხელ ყოფილან, მთელი სიგრძე-სიგანით მოუვლიათ მონაზვნების ბილიკები მთებსა და ტყეებში, მოუსმენიათ ლეგენდარული ისტორიები წმინდანთა ცხოვრებებიდან, ყველა ისინი სიხარულით ნახავენ ნებისმიერ ფილმს ათონის შესახებ. სადღაც გაელიმებათ, სადღაც ნაცნობ ადგილებს დაინახავენ, შეიძლება, მონაზონთა შორის ნაცნობი სახეებიც კი იხილონ, – ღვთისმსახურებაზე რომ თვალწინ გაელვებულან. უბრალო მოკვდავი ასე შორს, ალბათ, არ წავა – მას ხომ მორიგი სერიალისთვისაც კი დრო ძლივს ყოფნის! ასეთი სტერეოტიპი არსებობს, და ფილმის - „ადამ, სადა ხარ“ შემქმნელებს აშკარად სურთ მისი დამსხვრევა თვით ამ კინოპროდუქტით და მრავალრიცხოვანი ინტერვიუთი. უნდა ითქვას, რომ ეს მათ ნაწილობრივ გამოუვიდათ.

ДОКУМЕНТАЛЬНЫЙ ФИЛЬМ
ГДЕ ТЫ, АДАМ?

ნახეთ ტრეილერი „ადამ, სადა ხარ“

აქვე შევნიშნავ, რომ მრავალჯერ ვყოფილვარ ათონის მთაზეც და დოქიარის მონასტერშიც, სადაც ფილმის სიუჟეტი ვითარდება. პირველ კადრებში ცნობილი ლიმონის ხე ჩანს მონასტრის შესასვლელთან. მოსავალს ამ ხიდან აღდგომის წინ იღებენ და კიდევ შემოდგომაზე. ნაყოფის სქელი კანი იმდენ ეთერულ ზეთს შეიცავს, რომ მას შემდეგ, რაც ლიმონს გაფცქენი, ხელები კეთილსურნელოვანი თხელი გარსით იფარება. არომატი კი რამდენიმე საათი ნარჩუნდება. ნაყოფის ხიდან მონყვეტა არ შეიძლება, ხოლოდ ძირს ჩამოცვენილი შეგიძლია აიღო. ყოველივე ამას თავში სწრაფად ატრიალებ, იხსენებ და აზრებს დაჩრდილულ ტალავარში მიჰყავხარ მთავარანგელოზის დაცვის ქვეშ მონასტრის შესასვლელთან. ყველაფერი ისეა, როგორც ყოველთვის – სასიამოვნო სანახაობისთვის ეწყობი. და ამ დროს – აბსოლუტური კოგნიტიური დისონანსი. ბერი ძაღლების გარემოცვაში. ძაღლების სამეფო. აქ ნახავთ დიდ ქოფაკებსაც და გაძვალტყავებულ მანანწალა ძაღლებსაც და სულ პატარა გლამურულ ბალონკებსაც. ათონი – ეს არის კატების სამეფო! ეს ყველამ იცის. აქ კი რაღაც სხვანაირად არის. აქვე წინასწარ ვიტყვი, რომ კატები და მათი სამეფო ფილმის შუა ნაწილში გამოჩნდება. მანამდე კი გულ-ღვიძლს რომ ამოგიტრიალებს, ისეთ სურათს ვხედავთ: დასახიჩრებული ძაღლი ცდილობს, სამსაფეხურიან კიბეზე ავიდეს და ვერ ახერხებს, ბერი უკნიდან ნაბიძგებით ეხმარება. თავისი მოქმედებით იგი ძაღლს შესაძლებლობას აძლევს, მიირბინოს საჭმლის თასთან, თავისი სიტყვით კი ჩვენ გვაძლევს საშუალებას, მივეახლოთ ათონის ბერების მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციებისა და რწმენის სიბრძნეს

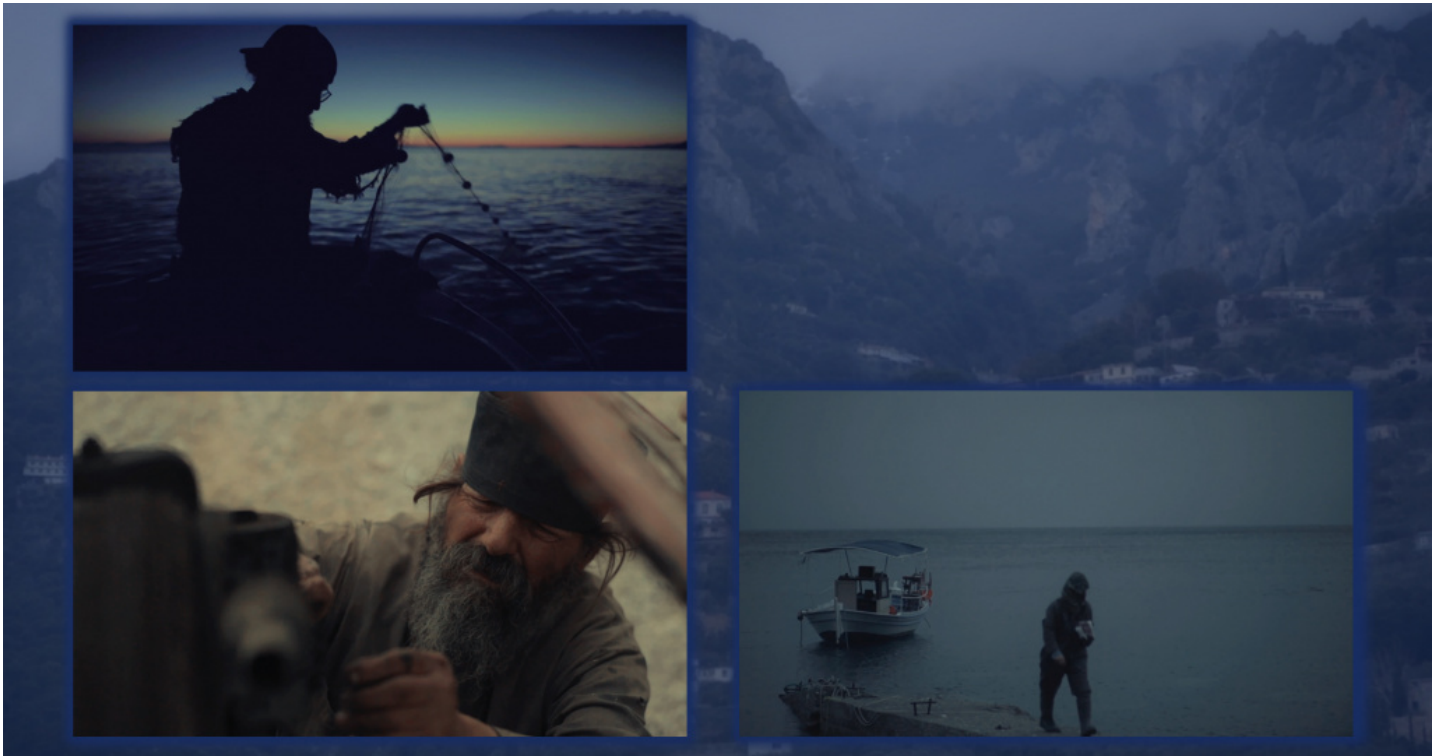

რეჟისორმა ალექსანდრე ზაპოროშჩენკომ და პროდიუსერმა მამა ალექსანდრე პლისკამ კარგად იცინან ათონიც და მსოფლიო დოკუმენტალური კინომატოგრაფიაც. ისინი თავიანთ ფილმს წარმოაჩენენ როგორც ზოგადმართლმადიდებლურ შემოქმედებას, რომელსაც საზღვრები არ გააჩნია. ფილმის ჩვენება მათ მოაწყვეს რუსეთის, უკრაინისა და ბელორუსიის სხვადასხვა კუთხეში, მათ შორის, ყირიმშიც. ამით, თითქოსდა, თავიდანვე აცხადებენ, რომ მათი ნამუშევარი შორს დგას რომელიმე ცალკე ალბუმი სახელმწიფოს ინტერესებისგან; ის მთლიანად დაცლილია პოლიტიკური კონიუქტურისგან, თეოლოგიური დავებისგან. მათი აქცენტი ადამიანის სულზეა მიმართული, მართლმადიდებელი ადამიანის საბაზო ფასეულობებზე – აღდგომაზე, სინანულზე. ერთხელ ჟან-ლიუკ გოდარმა თქვა რომ კინო – ეს არის წამში 24-კადრიანი სიმართლე. რომელ სიმართლეს ეძებენ ფილმის ავტორები? ამ კითხვაზე პასუხი ზედაპირზე არ დევს, ის იხილება ფილმის მთავარი გმირების – დოქიარის მონასტრის ბერების აზრებში, სიტყვებში გამოხედვებში.

საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ ღვთისმშობელი თავისი საფარველით იცავს ათონს ყოველგვარი უბედურებისგან. როდესაც ამ ფილმს ვუყურებთ, აშკარად ვრწმუნდებით, რომ ეს საფარველი ათასობით ბერის ბედიტაა მოქსოვილი, – მრავალი წლის განმავლობაში წმინდა მთაზე რომ ლოცულობდნენ. თითოეული ძაფი – ეს ადამიანის სულია. აი, რეჟისორის კამერა ჩერდება ბერ-მეფუტკრეზე, მერე – მეთევზურზე, ხატმწერზე, მეპურეზე, ქირურგზე... და შენ ხვდები, რომ ღვთისმშობელი მხოლოდ ზედამხედველობს, საფარველს კი თავად ბერები ქსოვენ – საკუთარი შრომით, ლოცვით.

მაგრამ ყველა საფარველს აქვს ისეთი გამორჩეული ორნამენტი, განსაკუთრებული ფიგურა, რომელიც მას საკრალურ მნიშვნელობას სძენს.

ამ ორნამენტში წითელი დაფია – ილუმენი გრიგოლი (ზუმისი). მასთან საუბარში იკვებება ფილმის ძირითადი შინაარსობრივი აქცენტები.

როგორც ჭეშმარიტი დოკუმენტალისტები, ავტორები ინტერვიუში ამბობენ, რომ მათ „არაფერი მოუგონიათ“. გერონდა გრიგოლის არ მოსწონს, როცა მონაზვნურ ცხოვრებას ალამაზებენ და საეკლესიო ზღაპრებს სთხზავენ; როცა „ცხოვრებებში“ წმინდანები ძალიან „დავარცხნილები“ არიან, ხოლო მათი ცხოვრების ადამიანური მხარე დაფარულია. იგი ამბობდა, რომ ამგვარი წერილებით იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს ისინი ღრუბლებზე დადიან. ფილმში ეს ზოგჯერ მართლაც გვაძრწუნებს. ილუმენი ფილმში ძალიან გულწრფელია. იგი ტირის ახალი მონაზონის კურთხევისას (სულისშემძვრელი ძლიერი სცენაა), სამოთხისა და ადამიანის დანიშნულების შესახებ ისეთი მარტივი კატეგორიებით საუბრობს, რომ თავიდან გიკვირს, მერე კი თანდათან ხვდები, რომ აღსარებას ისმენ. როგორც მამა ალექსანდრე ამბობს, თავად დოქიარის ბერებმაც, როცა ფილმი ნახეს, აღიარეს, რომ ილუმენი სულ სხვა მხრიდან გაიცნეს.

უნდა ითქვას ფილმის მხატვრულ შემადგენლობაზეც. უკრაინის დოკუმენტური კინო ახლა ნამდვილ ბუმს განიცდის. ბევრია ახალგაზრდა რეჟისორიც და თავის საქმეში პროფესიონალურად შემდგარი ოსტატიც. „ადამი“ – ეს არის ზომიერი ავტორისეული მონტაჟი, მაგრამ მონტაჟი – ინტერაქტიური და ინტელექტუალური. რეჟისორის მიზანი არ არის, მაყურებელს რამე თავს მოახვიოს, – საკმაო სივრცეს ტოვებს იმისათვის, რომ თითოეულმა საკუთარი დასკვნა გამოიტანოს. მთავარი მოქმედება მაყურებლის თავში ვითარდება. ეს არის ფილმი ადამიანების შესახებ, რომლებიც საკუთარ თავს ეძებენ. ბევრი სცენა ერთი დუბლითა გადაღებული, თუმცა რა დუბლებზე შეიძლება ილაპარაკო, როცა ყველაფერი ეს სუფთა „ლაივია“ – ამწუთიერი ემოციებითა და განცდებით! ფილმი გახსენებს ვერნერ ხერცოგის „დოკუმენტურ“ ფილმს „ზარები სიღრმიდან“ – სახალხო რწმენის შესახებ (ჩუმაკი, ბესარიონი და სხვ.) რუსეთის 90-იანებიდან. „დოკუმენტური“ შეგნებულად ჩავსვი ბრჭყალებში, იმიტომ, რომ ხერცოგისთვის ზღვარი მხატვრულ და დოკუმენტურ კინოს შორის არცთუ იშვიათად ნაშლილია. ფილმში არის სცენა, სადაც მომლოცველები მუხლებზე ხობავენ ტბის გაყინულ ტბაზე და ლოცვით ექსტაზში ცდილობენ კიტყვ-გრადის დანახვას. კინოგადაღების ადგილას ხერცოგმა ერთი მომლოცველიც კი ვერ იპოვა და ქუჩის მანანნალები დაიქირივა. აი, ასეთი „დოკუმენტალისტიკა“.

„ადამში“ ასეთი რამ ხსენებაშიც არ არის. ფრიად შემძვრელია სცენა მონაზვნების ჩხუბით. თავიდან ფიქრობ, რომ ხუმრობაა, მაგრამ მერე ხვდები – ყველაფერი სინამდვილეა. ნუთუ ეს შესაძლებელია?

„დიახ, ყველაფერი შესაძლებელია. თუკი თითოეული ჩვენგანი გულისხმისყოფით გამოიკვლევს საკუთარ თავს, დაინახავს მთელ იმ სულიერ პრობლემატიკას, რომელიც ერთნაირად აქტუალურია როგორც ათონის მონასტერში, ისე ქალაქის ბინაში“, – გვპასუხობს ფილმის პროდიუსერი ალექსანდრე პლისკა.

მაგრამ რა ანათავსავებს ზაპოროჟჩენკოს სტილს ხერცოგისეულთან? – ეს არის პეიზაჟის, როგორც

ათვის ნერტილის როლი. ზღვის სინყნარე და ხმაური, ხის ქერქისა და ქვის ტექსტურა მოკირწყლულ გზაზე შოპენისა და კუპერენის მუსიკის თანხლებათ, რომელსაც მონაზონი ძველ, მონასტრის საუკუნოვან პიანინოზე ასრულებს. საიდან გაჩნდა პიანინო? სად ისწავლა ასეთი მშვენიერი დაკვრა? ამ კითხვებზე პასუხები შეგვიძლია მოვძებნოთ მხოლოდ საკუთრა გულში. სწორ პასუხებს შეიძლება მივუახლოვდეთ, თუ კარგად დავუკვირდებით სცენას დელფინის მონაწილეობით, სადაც ის ახლოს მიცურდება მონასტრის ნავსაყუდელთან.

ფილმში არის საგანმანათლებლო ისტორია, მაგრამ მას არვინ გვახვევს თავს. აი, მამა გრიგოლი ამბობს, რომ „თუ ავიღებთ ჩვენი ცხოვრების 100 ნაბიჯს, იქიდან 3-5 ჩვენი საკუთარი ნაბიჯია. დანარჩენს უფალი დგამს ჩვენს ნაცვლად, მაგრამ ეს 3-5 ნაბიჯი ჩვენ თავად უნდა გადავდგათ“. იქნებ, მათგან ერთ-ერთმა სინანულამდე მიგიყვანოთ? „რატომ ეძახდა ღმერთი ადამს? იმიტომ კი არა, რომ არ იცოდა სად იმყოფებოდა. იგი მას სინანულისკენ მოუწოდებდა“. ასე მთავრდება ეს მშვენიერი ისტორია.

და აი, კიდევ რა მგონია ძალიან მნიშვნელოვანი. ბერძნულ სამყაროში ხშირად ეჭვობენ, რომ სლავებს სურთ „პირველობის“ მიტაცება მართლმადიდებლურ სამყაროში. აქ მოვიყვან ფილმის რეცენზიიდან ჩემთვის უცნობი ავტორის ერთ ციტატას, რომელიც სრულად გამოხატავს იმ გრძნობას, ფილმის ნახვისას რომ განვიცადე.

„ეს ფილმი არის ერთი ბერძენის შესახებ, რომელსაც ყველას გვინდა, რომ ვემსგავსოთ. ეს ბერძნული მართლმადიდებლობაა, და მას ყველანი ვეთაყვანებით. ეს არის ფილმი დიდ კაცზე, და ეს ფილმი, რომელიც ჩვენი (რუსეთის) ეკლესიის ნევრებმა შექმნეს, ამონებებს, რომ ჩვენ პირველობას არ მივსდევთ,

ჩვენ ვდგავართ სარწმუნოების სინმინდის სადარაჯოზე, როგორც იდგა ბერძენი ერის ეს დიდი შვილი –
ბერი გრიგოლი ზუმისი“.

წყარო: <https://mospat.ru/ge/authors-analytics/86910/>